

Tugiteenuste kirjeldus

Lapsehoiuteenus

Teenuse eesmärk

Lapsehoiuteenuse eesmärk on toetada lapsevanema, eestkostja või lepingu alusel lapse perekonnas hooldaja toimetulekut või töötamist. Lapsevanem, eestkostja, lapse perekonnas hooldaja mõisteid kasutame kirjelduses edaspidi ühise nimetajana – lapsevanem. Samuti on lapsehoiuteenuse eesmärgiks võimaldada lapsevanematele lapse hooldamisest vaba aega, et nad saaksid ajutiselt tegeleda teiste tegevustega (nt töö otsimine, koolitustel osalemine, puhkamine jms).

Teenuse kirjeldus

Lapsehoiuteenus on lapsevanema töötamist, õppimist või toimetulekut toetav teenus, mille osutamise ajal tagab lapse hooldamise, arendamise ja turvalisuse lapsehoiuteenuse osutaja.

Lapse hooldamine võib tähendada lapse söötmist, pesemist või mähkmete vahetamist. Hooldustoimingud sõltuvad lapse vanusest ja oskustest. Lapse arendamise kohta õigusaktides nõudeid ei ole ning arendamise tase sõltub konkreetsest teenuseosutajast ja lapsehoidjast. Arendamise all mõeldakse eelkõige lapsega tegelemist - temaga rääkimist, lugemist, mängimist. Lapsehoidja järgib lapsevanema ja ka erialaspetsialistide poolt antud juhiseid ning nõuandeid lapse igapäevategevuste kohta. SHS lapsehoiuteenusele kehtestatud nõuded ei võimalda lapsehoiuteenuse osutajal anda lapsele alusharidust.

Lapsehoidja

Lapsehoidja on inimene, kes teenuse osutamise kestel isiklikult lapsega tegeleb. Lapsehoidja töö eesmärgiks on toetada lapse füüsilist, emotsionaalset, intellektuaalset ja sotsiaalset arengut.

Lapsehoidjal on vajalikud teadmised ja oskused lapse arengu toetamiseks ja hooldamiseks. Lapsehoidja töö eeldab head vaimset ja füüsilist tervist. Lapsehoidja on emotsionaalselt stabiilne ja hea pingetaluvusega, vastutus- ja empaatiavõimeline, usaldusväärne, loov ja koostööaldis ning lastest ja vanematest hooliv ning lugupidav.

Lapsehoidja kutsealal on välja töötatud kutsestandardid, kus on täpsemalt kirjeldatud töö edukaks tegemiseks vajalikud oskused, teadmised ja hoiakud.

Lapsehoidja tööosad (väljavõtte kutsestandardist)

Lapse kasvukeskkonna toetamine:

- Turvalise ja mängulise kasvukeskkonna toetamine
- Ohutegurite hindamine ja ennetamine

Lapse arengu toetamine:

- Lapse mängu-, tunnetus-, õpi-, sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste kujundamise toetamine
- Lapse väärtuste ja hea käitumistava kujundamine
- Mängu ja tegevuste kavandamine, läbiviimine ja analüüsimine
- Lapse tööoskuste ja tööharjumuse kujundamisele kaasa aitamine

Lapse enesekohaste oskuste kujundamine

- Eneseteenindusoskuste kujundamine
- Lapse sööma õpetamine ja vajadusel lapse abistamine söömisel
- Lapse iseseisvaks toimetulekuks tingimuste loomine, lapse enesejuhtimise oskuse kujundamine

Lapse tervise edendamine

- Lapse tervisliku seisundi jälgimine
- Lapse tervist kahjustavate tegurite määratlemine ja ohtliku olukorra ennetamine
- Lapse tervist edendavate tegevuste läbiviimine
- Individuaalsetele vajadustele ja tervislikule seisundile vastav toitlustamine

Koostöö lapsevanemaga

- Laste ja perede tausta tundma õppimine ning arvestamine
- Lapsevanema kaasamine kasvukeskkonna kujundamisesse, tagasiside andmine lapse tegevuste ja arengu kohta
- Lapsevanema nõustamine kasvatusküsimustes ning toetava koduse keskkonna loomisel

Erivajadusega lapse hoidmisel on oluline põhjaliku info kogumine lapse erivajaduste kohta, hooliva ja salliva keskkonna loomine, füüsilise keskkonna loomine, sh abivahendite kasutamise toetamine, lapse arengupotentsiaali ja tugevate külgede toetamine.

Suure hooldusvajadusega lapse hoidmisel tegeletakse igapäevaselt ka erinevate hooldustoimingutega (toitmine, hügieenitoimingud, liikumise toetamine, liigutamine, sh asendiravi).

Lapsehoidja:

- viib läbi hooldustoiminguid, arvestades lapse arengupotentsiaali ja päevarutiinide kujundamise vajadusega;
- kasutab ergonoomilisi võtteid ja abivahendeid;
- vajadusel viib läbi õendustoiminguid koostöös tervishoiutöötaja ja lapsevanemaga;
- manustab ravimeid vastavalt ettekirjutustele;
- jälgib naha seisukorda ja vajadusel kasutab vastavaid hooldusvahendeid;
- kasutab ja hooldab lapse organismi funktsioneerimist toetavaid meditsiiniabivahendeid;
- kasutab erinevaid alternatiivkommunikatsiooni võimalusi;
- koostöös spetsialistide ja lapsevanemaga leiab lapsele sobivad ja arengut toetavad kommunikatsioonitasandid.

Lapsehoidjal on õigus keelduda nakkushaigust põdeva lapse hoidmisest. Lapsehoidjal, kes töötab rohkem kui ühe lapsega, on kohustus keelduda hoidmast nakkushaigust põdevat last.

Vanema roll teenuseosutajaga suhtlemisel

Võrreldes lasteaedadega on lapsehoiuteenuse puhul lapsevanemal suurem vastutus teenuseosutajaga lapsehoidmise tingimustes kokku leppida. Samuti on lapsevanemal lapsehoidja sobivuse hindamiseks õigus küsida lapsehoidja ettevalmistust ja töökogemust, tegevusluba ja infot karistusregistri andmete kohta (täiendav info toodud Nõuded personalile alapunktis).

Lapsevanem jagab teenuseosutajale olulist infot lapse tervisliku seisundi, ravimite tarvitamise, tavapärase päevakava, harjumuspärase käitumise, emotsionaalsete väljendusvormide, meelis- ja häirivate tegevuste,

sh pere tavade ja väärtuste kohta. Lapsevanem edastab teenuseosutajale ka erialaspetsialistide nõuanded ja soovitud lapse igapäevategevuste läbiviimise kohta.

Teenuse korraldamine kohalikus omavalitsuses

Raske ja sügava puudega lapse lapsehoiuteenuse osutamisel on oluline teenuse sisu kirjeldada kohaliku omavalitsuse õigusaktis ja/või teenuse osutamise lepingus, et teenuse saaja, lapsehoidja ja rahastaja saaksid teenuse sisust ja eesmärkidest ühtemoodi aru. SHS järgi kehtestab kohalik omavalitsus sotsiaalhoolekandeline abi andmise korra, mis peab sisaldama vähemalt sotsiaalteenuste ja -toetuste kirjeldust ja rahastamist ning nende taotlemise tingimusi ja korda. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada sotsiaalteenuseid ja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi kohaliku omavalitsuse eelarvest kohaliku omavalitsuse i kehtestatud tingimustel ja korras.

Raske ja sügava puudega laps, kelle abivajadust ei ole võimalik rahuldada ühekordse meetmega on lastekaitseasutuse kohaselt abivajav laps, kellele tuleb abi osutada juhtumikorralduslikul põhimõttel. Teenuse vajadus peab olema ära hinnatud kohaliku omavalitsuse üksuse töötaja poolt ning sisestatud sotsiaaltoetuste ja teenuste andmeregistris STAR programmi juhtumiplaani tegevuskava alla.

Isikule võib samaaegselt lapsehoiuteenusega osutada ka muid tema toimetulekut soodustavaid, säilitavaid, toetavaid ja parandavaid teenuseid. Laps võib saada samaaegselt mitut erinevat teenust, aga otsene teenuseosutaja ei või olla üks ja sama isik. Lapsehoidja võib osutada lapsele muid teenuseid juhul, kui tal on selleks sobiv ettevalmistus.

Teenuse osutamise aeg

- koolieelses eas ja koduõppel olev laps: päeval, õhtul, nädalavahetusel või ööpäev läbi;
- põhiharidust omandav laps: peale koolipäeva lõppu, õhtuti ja nädalavahetustel; koolivaheaegadel lisandub päevahoiu või ööpäevahoiu võimalus;
- noor, kellel on põhiharidus omandatud, aga kes ei ole kutseõppes: päeval, õhtul, nädalavahetustel ning vajaduse korral ööpäev läbi.

Teenuse osutamise koht

Lapsehoiuteenust võib osutada lapse kodus, lapsehoidja kodus ja hoiukodus.

Teenuse finantseerimise/ maksumuse põhimõtted

Riik on läbi tasandus- ja toetusfondi sihtotstarbeliselt eraldanud kohalikele omavalitsustele (osaliseks toetamiseks riigi eelarve võimaluste piires) rahalised vahendid raske ja sügava puudega laste sotsiaalteenuste rahastamiseks.

Kohalikel omavalitsustelidel on kohustus tagada vastavalt raske ja sügava puudega laste abivajadusele lapsehoiu- ja muude sotsiaalteenuste korraldamine. Eraldatavaid vahendeid võib kasutada lisaks lapsehoiuteenusele ka teisteks sotsiaalteenusteks, mis aitavad vähendada raske ja sügava puudega lapse perekonna hoolduskoormust või puudest tulenevaid lisavajadusi.

SHS § 16 alusel võib isikult võtta temale või tema perekonnale osutatava sotsiaalteenuse eest tasu. Võetav tasu oleneb teenuse mahust, maksumusest ja teenust saava isiku ning tema perekonna majanduslikust olukorrast. Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab enda osutatava sotsiaalteenuse eest võetava tasu tingimused ja suuruse. Tasu võtmise otsustab teenuse eest tasuv või teenust osutav asutus. Sotsiaalteenuse eest võetava tasu suurus ei tohi olla teenuse saamisel takistuseks. Käesoleva hanke raames toimub Teenuste eest tasumine ESF-i vahenditest, aastase rahalise mahu piires.

Nõuded personalile

Lapsehoiuteenust osutav isik peab vastama SHS § 45⁴ nõuetele. Lapsehoidja peab:

- olema teovõimeline;
- olema lapsehoiuteenuse osutamiseks vajaliku füüsilise ja vaimse tervisega;
- vastama SHS § 129 lõike 1 punktides 2–6 sätestatud nõuetele.

Isik peab lapsehoidjana tegutsemiseks:

- omama kutseeaduse alusel antud lapsehoidja kutset või
- omama vähemalt kesk- või kutseharidust, töökogemust lastega ja sobivaid isikuomadusi, mida hindab tööandja;
- olema läbinud vähemalt 16-tunnise esmaabikoolituse viimase 36 kuu jooksul.

Lapsehoidjana võib tegutseda ka välisriigi kutsekvalifikatsiooni omandanud isik, kui tema

kutsekvalifikatsiooni on tunnustatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt. Tulenevalt SHS §-st 45⁴ on välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus Sotsiaalministeerium.”.

Lapsega töötava isikuna töötamise piirangud lähtuvalt lastekaitseaduse §-st 20 on järgmised:

Lapsega töötava isikuna ei tohi tegutseda isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi karistusseadustiku §-des 113, 114, 116, 133–1333, 141–1451, 175, 1751 või 178–179 sätestatud kuriteo eest, mille karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud või mille karistusandmed on karistusregistrist kustutatud ja kantud karistusregistri arhiivi.

Eelnimetatud piirangut kohaldatakse ka isikutele, keda on karistatud enne karistusseadustiku jõustumist tegude eest, mis on kvalifitseeritud kriminaalkodeksi §-de 100–102, § 115 lõike 2 punkti 3, § 115 lõike 3, § 1151 lõike 2, §-de 116 ja 117, § 118 lõike 2, §-de 200, 2003 ja 202 ning § 2026 lõike 3 punkti 2 järgi, samuti isikutele, keda on karistatud välisriigis toime pandud samaväärsete kuritegude eest.

Lapsega töötava isikuna ei tohi tegutseda isik, keda on karistatud või kellele on kohaldatud sundravi karistusseadustiku §-des 118, 121, 122, § 134 lõike 2 punktis 2, § 135 lõikes 2, § 136 lõikes 2, § 1381 lõike 2 punktis 2, § 140 lõikes 2 või §-des 172–174, 180, 182, 1821, 185, 187 või § 200 lõike 2 punktis 4 või 5 sätestatud kuriteo eest, mille karistusandmed ei ole karistusregistrist karistusregistri seaduse kohaselt kustutatud.

Nõuded teenuse osutamise ruumidele, inventarile

Lapsehoiuteenust võib osutada lapsehoiuteenust saava lapse eluruumides või muudes lapsehoiuks sobivates ruumides. Kui lapsehoiuteenust osutatakse väljaspool lapsehoiuteenust saava lapse eluruume, peavad lapsehoiuteenuse osutamise ruumid vastama rahvatervise seaduse alusel kehtestatud lapsehoiuteenuse tervisekaitse nõuetele. Lapsehoiuteenuse osutamisel korraga rohkem kui kümnele lapsele ühes tegevuskohas peavad lapsehoiuteenuse osutamise ruumid, nendele ruumidele juurdepääsuteed ja ruumidest väljapääsuteed vastama Ehitusseadustiku § 11 ja selle alusel kehtestatud nõuetele.

Lapsehoidja võib väljaspool lapsehoiuteenust saava lapse eluruume hoida korraga kuni kümnet last. Kui lapsehoiuteenust saab korraga rohkem kui viis last, loetakse raske- ja sügava puudega lapsi kahe lapse eest. Kui lapsehoidja hoiab ainult raske ja sügava puudega lapsi, siis võib hoius olla korraga kuni viis raske või sügava puudega last.

Lapse eluruumides võib lapsehoidja hoida kuni viite raske või sügava puudega last, kaasa arvatud lapsehoidja enda samal ajal hooldamist vajavad isikud.

Kui lapsehoiuteenust osutatakse eluruumis, mis ei ole lapsehoiuteenust saava lapse eluruum, peab samas eluruumis elav täisealine isik:

- läbima korrapärase tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes, sealhulgas iga kahe aasta järel kopsude röntgenuuringu ja tal peab olema nakkushaiguste tervisekontrolli läbimise kohta perearsti väljastatud tervisetõend;
- vastama SHS § 4513 lõike 1 punktides 4–7 sätestatud nõuetele ehk temalt ei ole perekonnaseaduses sätestatud alustel hooldusõigust ära võetud või seda ei ole piiratud; teda ei ole kõrvaldatud eestkostja kohustuste täitmiselt; ta vastab lastekaitseaduse §-s 20 sätestatud nõuetele; tal ei ole sõltuvust alkoholist ega narkootilistest ega psühhotroopsetest ainetest.

Lapsehoiuteenuse osutamise päevakava määratakse kindlaks lapsehoidja ja lapsevanema vahelise kokkuleppe kohaselt, võttes arvesse lapse vanust, vajadusi, sh erivajadusi ja lapsehoiu kestust päevas.

Teenuse kasutamise kohta vormistatakse igakuiselt teenuse osutamise graafik, kus on ära märgitud teenuse osutamise kuupäev ja lapse teenusel olemise kellaajad ning tundide arv päevade lõikes.

Teenuseosutaja kooskõlastab igakuise teenuse osutamise graafiku lapsevanemaga, kus lapsevanem kinnitab teenuse mahu kas e-posti vahendusel või digitaalallkirjastamisega või allkirjastades teenuse osutamise graafiku paber kandjal. Kooskõlastamise viis lepitakse eelnevalt kokku.

Lapsehoiuteenuse eesmärk on toetada lapsevanema, eestkostja või lepingu alusel lapse perekonnas hooldaja toimetulekut või töötamist. Samuti on lapsehoiuteenuse eesmärgiks võimaldada lapsevanematele lapse hooldamisest vaba aega, et nad saaksid ajutiselt tegeleda teiste tegevustega (nt töö otsimine, koolitustel osalemine jms).

Tugiisikuteenus

Teenuse eesmärk

Lapse tugiisikuteenuse eesmärk on toetada lapsevanema, eestkostja või lepingu alusel lapse perekonnas hooldaja toimetulekut või töötamist. Lapsevanem, eestkostja, lapse perekonnas hooldaja mõisteid kasutame kirjelduses edaspidi ühise nimetajana – lapsevanem. Samuti on tugiisikuteenuse eesmärgiks lapse ea- või võimetekohase arengu toetamine ja vajadusel hooldustoimingute sooritamine. Teenust pakkudes tuleb sotsiaalse tõrjutuse ennetamiseks ja leevendamiseks tagada lapsele eakaaslastega võrdsed võimalused ning vähendada lapsevanemate hoolduskoormust, andes neile võimalusi tööhõives osalemiseks.

Teenuse kirjeldus

Teenuse sisuks on ühe lapse juhendamine, abistamine ja jõustamine last arendavates tegevustes, kohustuste täitmisel, õiguste teostamisel ja/või keerulise olukorraga toimetulekul. Tugiisik abistab last arendavate tegevuste läbiviimisel, õpetab ja julgustab igapäevaelus toime tulema.

Tugiisik võib vajadusel olla ka lapsele saatjaks. Tugiisik abistab ja motiveerib last õppimisel ning aitab suhelda nii perekonnaliikmetega kui ka isikutega väljaspool kodu.

Tulenevalt lapse east ja arengulisest võimekusest võib tugiisik olla lapsele teabe vahendaja asjaajamistes, abistaja õppimises, toetaja vajalike suhtluskontaktide loomisel, emotsionaalse toe pakkuja, asjakohaste ja toetavate kogemuste jagaja, igapäevatoimingutes juhendada jms.

Tugiisikuteenust korraldatakse igale lapsele individuaalselt. Tugiisiku töö sisu, ülesanded ja korraldus on lapse vajadustest sõltuvalt erinev. Tugiisiku täpsed tööülesanded kirjeldatakse tugiisikuga sõlmitud lepingus või ametijuhendis.

Tugiisiku tegevused ning teenuse osutamise aeg ja koht on eelnevalt lapsevanemaga kokku lepitud. Teenuse osutamine toimub ainult lapse seadusliku esindaja teadmisel ja nõusolekul. Lepinguliste tegevuste korrektseks täitmiseks annab lapsevanem ülevaate lapse tervisliku seisundi, raviskeemi, päevakava, harjumuspärase käitumise, sh pere tavade ja väärtuste, emotsionaalse väljendusvormide, meelis- ja häirivate tegevuste jm vajaliku teabe kohta.

Tugiisik

Lapse tugiisik tegeleb korraka ainult ühe lapsega. Tugiisiku ülesanne on koostöös lapse vanemaga toetada lapse igakülgset arengut ja toimetulekut. Lapse võimete maksimaalseks arendamiseks on oluline, et tugiisik keskendub eelkõige lapse juhendamisele ja abistamisele ning vajadusel teeb koostööd last ümbritseva pere- ja spetsialistide (kohalik omavalitsus, haridus-, hoolekande- ja meditsiiniastutused jt) võrgustikuga.

Lapsega töötav tugiisik:

- õpetab last enda eest hoolitsema;
- julgustab igapäevaelus toime tulema;
- aitab kaasa sotsiaalsete suhete ning kontaktide loomisele ja arendamisele;
- aitab kaasa lapse tööskuste arendamisele ja tööharjumuse kujundamisele;
- abistab ning juhendab last haridusasutuses arendus- ja õppeprotsessis osalemisel;
- loob turvalise keskkonna;
- aitab luua tingimused võimalikult iseseisvaks toimetulekuks.

Vanema roll teenuseosutajaga suhtlemisel

Lapsevanem jagab tugiisikule olulist infot lapse tervisliku seisundi, ravimite tarvitamise, tavapärase päevakava, harjumuspärase käitumise, emotsionaalsete väljendusvormide, meelis- ja häirivate tegevuste, sh pere tavade ja väärtuste kohta. Lapsevanem edastab tugiisikule või tugiisiku teenuse korraldajale ka erialaspetsialistide nõuanded ja soovitused lapse igapäevategevuste läbiviimise kohta.

Teenuse korraldamine kohaliku omavalitsuse üksuses

Teenuse osutamisel on oluline teenuse sisu kirjeldada kohaliku omavalitsusüksuse õigusaktis ja/või teenuse osutamise lepingus, et teenuse saaja, tugiisik ja rahastaja saaksid teenuse sisust ja eesmärkidest ühtemoodi aru. Isikule võib samaaegselt tugiisikuteenusega osutada ka muid tema toimetulekut soodustavaid, säilitavaid, toetavaid ja parandavaid teenuseid. Laps võib saada samaaegselt mitut erinevat teenust, aga otsene teenuseosutaja ei või olla üks ja sama isik. Lapse tugiisik võib osutada lapsele muid teenuseid juhul, kui tal on selleks sobiv ettevalmistus. Teiste teenuste osutamine tugiisiku poolt ei või olla samaaegne tugiisikuteenuse osutamisega.

SHS järgi kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus sotsiaalhoolekandeline abi andmise korra, mis peab sisaldama vähemalt sotsiaalteenuste ja -toetuste kirjeldust ja rahastamist ning nende taotlemise tingimusi ja korda. Kohaliku omavalitsuse üksus võib korraldada sotsiaalteenuseid ja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest kohaliku omavalitsuse üksuse kehtestatud tingimustel ja korras.

Raske ja sügava puudega laps, kelle abivajadust ei ole võimalik rahuldada ühekordse meetmega on Lastekaitseeaduse kohaselt abivajav laps, kellele tuleb abi osutada juhtumikorralduslikul põhimõttel. Teenuse vajadus peab olema ära hinnatud kohaliku omavalitsuse töötaja poolt ning sisestatud sotsiaalteenuste ja – toetuste andmeregistris STAR programmi juhtumiplaani tegevuskava alla.

Teenuse osutamise aeg

Tugiisikuteenust osutatakse üksnes päevasel ajal, kui laps vajab üldjuhul kõige enam juhendamist, abistamist ja toetust. Päevaseks ajaks loetakse käesoleva Teenuse puhul aega alates kella 7.00 hommikul kuni 21.00 õhtul. Täpsem Teenuse pakkumise aeg fikseeritakse Teenuselepingus (p 4.3).

Tugiisikuteenus lapse kodus

Lapsevanem annab teada kodustest reeglitest ja kokkulepetest (söömise ja magamise kohad ning ajad, nutiseadmete kasutamine, televiisori vaatamise ajad, keelatud tegevused jms).

- Tugiisik kasutab lapse kodus olevaid esemeid ja vahendeid heaperemehelikult.
- Tugiisik ei ole üldjuhul lapsega kodus lapse haiguse ajal. Erijuhud on eelnevalt kokku lepitud (tugiisiku-lapsevanema-rahastaja omavahelises lepingus).
- Tugiisiku tööülesannete hulka ei kuulu pere teiste laste hoidmine, hooldamine, õpetamine ega muude teenuste osutamine.
- Tugiisiku tööülesannete hulka ei kuulu majapidamistööd (pesu pesemine, triikimine, koristamine jne) välja arvatud juhud, kui need tegevused kuuluvad lapsega seotud igapäevategevuste juurde – näiteks lapse juhendamine igapäeva tegemistes.

Tugiisikuteenus haridusasutuses

Lapse erivajadustest tingitud personaalne abistamine haridusasutuses on korraldatud haridusasutuse tugipersonali (näiteks õpetaja assistent või õpetaja abi) poolt kuid erijuhtudel ka tugiisikuteenuse kaudu. Erijuhud on näiteks olukorrad, kus laps vajab üksühele tuge nii tundide ajal, kui vahetundidel ja lapse

kõrvalabi vajadust ei ole võimalik katta õpetaja abi või - assistendi teenusega. Erijuhtude alla ei kuulu need olukorrad, kus laps vajab tuge ainult vahetundide ajal (näiteks järelevalve tagamiseks, hügieenitoimingute sooritamiseks, liikumisel abistamiseks, söömisel abistamiseks jm) või kindla toimingu sooritamisel (näiteks ravimite andmine, veresuhkru mõõtmine, süsivesikute arvestamine toidus jm). Kui lapse toe vajadus haridusasutuses on erinevatel kellaaegadel ja lühikese perioodi jooksul siis selline teenuse vajadus peab olema tagatud haridusasutuse poolt ja ei ole põhjendus tugiisiku teenuse saamiseks.

Alates 2018. aastast eraldatakse kohalikele omavalitsustele tasandus- ja toetusfondi kaudu tegevuskulutoetust õpilastele tõhustatud toe või eritoe rakendamiseks ning tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 82 kohaselt antakse tegevuskulutoetust eesmärgiga toetada tõhustatud ja erituge vajavatele lastele vajalike tugiteenuste, kohandatud õppematerjalide, -vahendite ja -keskkonna pakkumisega seotud kulude katmist.

Tõhustatud ja erituge vajavate õpilaste õppetöö läbiviimiseks võib tegevuskulutoetust kasutada abiõpetaja, õpetaja abi (või ka õpetaja assistendi) rakendamiseks. Abiõpetaja ülesandeks on abistada õpetajat teise õpetajana õppetunnis töös erivajadustega õpilasega ning aidata tuge vajavat õpilast õppeülesannete sooritamisel. Õpetaja abi ülesandeks on õpetaja abistamine õpilast toetava õpi- ja kasvukeskkonna loomisel, sh materjalide ettevalmistamisel, paljundamisel, jagamisel, järelevalve korraldamisel. Abiõpetaja ja õpetaja abi palkamise otsustab ning tema täpsemad tööülesanded määrab kool koostöös kooli pidajaga. Lisaks on kohalikul omavalitsusel kui kooli pidajal põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevalt kohustus tagada õpilasele koolis eripedagoogi, logopeedi, psühholoogi ja sotsiaalpedagoogi teenus.

Konkreetsel teenuse vajaduse hindamine ning otsus, kas palgata kooli õpetajale lisatugi (abiõpetaja, õpetaja abi, õpetaja assistent) või rakendada tugiisikuteenust õpilasele toimub juhtumipõhiselt. Nii tavakoolis kui ka koolieelse lasteasutuse erirühmades ja erivajadustega laste koolis kuuluvad põhipersonali hulka lisaks õpetajatele ka erinevad tugispetsialistid ning sel juhul on oluline kõikide osapoolte kaasamine teenuse vajaduse hindamisse.

Haridusliku erivajaduse hindamiseks, sh tugiisiku õpikeskkonnas kaasamise vajaduse täpsustamiseks ja sobilike hariduslike meetmete soovitamiseks on lapsevanemal võimalus pöörduda õppenõustamise teenusele.

Haridusasutuses last juhendav ja abistav tugiisik kaastakse last toetavate spetsialistide (õpetajad, tugipersonal jt) võrgustikku. Võrgustiku koostöös täpsustatakse erinevate osapoolte ootused koostööle ning määratletakse rollid (kohustused, vastutus, õigused, vajalikud ajamäärad jms). Ühiselt arutatakse läbi ootused koostööle, määratletakse tugiisiku roll meeskonnaliikmena, lepatakse kokku tööülesanded, vastutus ja õigused. Haridusasutuses käiva lapse puhul teavitab õpetaja või lapsevanem tugiisikut lapse individuaalses arenduskavas või arenguvestlusel kokku lepitud olulistest eesmärkidest ja tegevustest.

Koostöös teavitatakse ja juhendatakse tugiisikut lapse arengu toetamiseks vajalikest toimingutest, mis on vanemaga täpsustatud lapse arenguvestlusel ning fikseeritud lapse individuaalses arenduskavas.

Tugiisikuteenuse pakkumisel haridusasutuses tuleb arvestada, et:

- lapse tugiisik tegeleb ainult lepingu alusel määratud lapse (kokkulepitud tingimustel) toetamisega ning ta ei saa samal ajal pakkuda tugiisikuteenust kahele või enamale lapsele;
- lapse tugiisik ei saa samaaegselt olla klassis või rühmas õpetaja;
- laps kaasatakse kõikidesse ea- ja jõukohastes tegevustesse ning tugiisikuteenusel olevat last ei eraldata eakaaslaste tegevusest tema erivajaduse tõttu;

- juhul kui laps vajab tegevustest, sh kollektiivist eemaldamist tegutseb tugisik eelnevalt võrgustikukoostöös kokkulepitud tegevuskava alusel;
- tugisik toetab last õppeprotsessis (kuulab õpetaja korraldusi ja juhendab vajadusel), ta ei vastuta lapse õppeprotsessi korralduse ja õpitulemuste eest;
- tugisikul puudub õigus täita õpetajaabi või abiõpetaja rolli, ta ei tohi tugisiku teenust pakkudes juhendada rühma või klassi.

Tugisikuteenus vabaaja veetmisel, huvitegevuses, terviseasutuses jms

Tugisik võib lapsele olla saatjaks ka vabaaja veetmisel, huvitegevuses, terviseasutuses või muudes avalikes kohtades, kus laps vajab lisatuge. Tugisik võib lapsega suhtlemiseks kasutada ka telekommunikatsioonivahendeid, kui see on eelnevalt lapsevanemaga kokku lepitud. Teenusega seotud kulutusi - kino, muuseumi, teatri või muud piletid; ühekordsed transpordivahendi kasutamise seotud kulutused jms hüvitab lapsevanem või teenuse tellija (näiteks kohalik omavalitsuse üksus). Rahaline maht ja arveldamise kord peavad olema eelnevalt osapoolte vahel kokku lepitud ning lepingus fikseeritud.

Oluline on infovahetus lapsevanemaga - lapse edusammudest või ettetulnud probleemsetest olukordadest väljaspool kodu viibitud ajal.

Tugisik lapse saatjana transpordis, liikluses jms

Linnaruumis või liikluses osalemine toimub lapsevanema ja tugisiku omavahelisel kokkuleppel.

Tugisik vastutab lapse heaolu ja turvalisuse eest transpordivahendisse sisenemisel, selle kasutamisel ja väljumisel. Vastavalt ühistranspordi seaduse § 34 on puudega lapsele ette nähtud tasuta sõit riigisisel liinil (kaasa arvatud kommertsiin) raudtee-, maantee- ja veeliikluses. Sõidusoodustusele õigust omav isik peab ühissõiduki juhi või muu kontrollimisõigusega ametiisiku nõudmisel esitama sõidusoodustuse õigust tõendava dokumendi. Ühistranspordi seadus § 36 sätestab sõidusoodustused ka puudega lapse saatjale, mis võib olla kuni 100 protsenti pileti täishinnast. Soodustuse ulatuse määrab kas linna – või vallavolikogu või veeliikluse valdkonna eest vastutav minister.

Kohaliku omavalitsusüksuse poolt korraldatavas sotsiaaltranspordis võib vajadusel olla lapsele täiendavalt saatjaks ka tugisik.

Teenuse finantseerimise/ maksumuse põhimõtted

Riik on läbi tasandus- ja toetusfondi sihtotstarbeliselt eraldanud kohalikele omavalitsustele (osaliseks toetamiseks riigi eelarve võimaluste piires) rahalised vahendid raske ja sügava puudega laste sotsiaalteenuste rahastamiseks.

Kohalikel omavalitsustel on kohustus tagada vastavalt raske ja sügava puudega laste abivajadusele tugisiku- ja muude sotsiaalteenuste korraldamine. Eraldatavaid vahendeid võib kasutada lisaks tugisikuteenusele ka teisteks sotsiaalteenusteks, mis aitavad vähendada raske ja sügava puudega lapse perekonna hoolduskoormust või puudest tulenevaid lisavajadusi.

SHS § 16 lõike 1 alusel võib isikult võtta temale või tema perekonnale osutatava sotsiaalteenuse eest tasu. Võetav tasu oleneb teenuse mahust, maksumusest ja teenust saava isiku ning tema perekonna majanduslikust olukorrast. Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab enda osutatava sotsiaalteenuse eest võetava tasu tingimused ja suuruse. Tasu võtmise otsustab teenuse eest tasuv või teenust osutav asutus. Sotsiaalteenuse eest võetava tasu suurus ei tohi olla teenuse saamisel takistuseks. Käesoleva hanke raames toimub Teenuste eest tasumine ESF-i vahenditest, aastase rahalise mahu piires.

Teenuseosutaja

Teenuseosutaja võib olla füüsilisest isikust ettevõtja, juriidiline isik, kohaliku omavalitsuse üksus ja riik täidesaatva riigivõimu asutuste kaudu. Teenuse tulemuslikkuse huvides on oluline, et tugiisik ja teenusesaaja omavahel sobiksid, seetõttu on teenusesaajal õigus enne lepingu sõlmimist tugiisikuga kohtuda.

Teenuseosutaja:

- korraldab tugiisikute otsimist, värbamist, ettevalmistust, tööle asumist ning igapäevast tööd;
- loob kontakti haridusasutusega ning selgitab sealsetele töötajatele teenuse osutamisega seotud tingimusi;
- aitab lahendada tugiisikutel igapäevatoos tekkinud küsimusi.

Teenuse korraldamise eest vastutavad isikud hoiavad kontakti kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga (kes on lapse juhtumikorraldaja), annavad tagasisidet teenuse osutamise kohta (tegevused, eesmärkide täitmine, vajaduse muutus jms.)

Nõuded personalile

Tugiisikuteenust ei tohi SHS § 25 lg 2 alusel vahetult osutada isik:

- kelle karistatus tahtlikult toimepandud kuriteo eest võib ohtu seada teenust saama õigustatud isiku elu, tervise ja vara;
- kes on teenuse saaja esimese või teise astme üleneja või alaneja sugulane;
- kes elab alaliselt või püsivalt samas eluruumis teenuse saajaga.

Tugiisik vastab soovituslikult järgmistele nõuetele:

- täisealine isik;
- läbinud tugiisiku koolituse ja/või töötanud eelnevalt teenuse sihtgrupiga;
- sobib teenuse saajaga.

Tugiisiku töös on väga olulised isikuomadused ja suhtlemisoskus. Kasuks tuleb rahulikkus, oskus kuulata ja realistlikke eesmärke seada, tunnustamisoskus ja optimism.

Tugiisik peab läbima korrapärase tervisekontrolli nakkushaiguste suhtes, sealhulgas iga kahe aasta järel kopsude röntgenuuringu ja tal peab olema tervisekontrolli läbimise kohta perearsti poolt väljastatud tervisetõend, kui tema töötamise asukoht on lasteasutuses (näiteks lasteaed või kool). Töötamise ajal vastutab kehtiva tervisetõendi olemasolu eest tööandja.

Tugiisik oskab näha erivajadusega last tervikuna ja suhelda lapse ning tema pere ja lähedastega. Teab oma vastutust lapse ohutuse ja turvalisuse eest ning tegutseb vastavalt olukorrale. Peab kinni vastastikuse usalduse, lugupidamise ja konfidentsiaalsuse põhimõtetest.

Lapsega töötava isikuna töötamise piirangud lähtuvalt lastekaitseaduse §-st 20 on sätestatud eespool.

Transporditeenus

Teenuse eesmärk

Transporditeenust on õigus kasutada raske või sügava puudega lapsel, kes on suunataud eelnevalt või samaaegselt ESF vahenditest rahastatud lapsehoiu- ja/või tugiisikuteenusele. Selguse mõttes, transporditeenust ei saa osutada iseseisva teenusena, ilma, et laps oleks eelnevalt või samaaegselt suunatud lapsehoiu- ja/või tugiisikuteenusele. Transporditeenuse osutamise eesmärk on võimaldada raske või sügava puudega lapsel ja vajadusel tema saatjal (tugiisikul) kasutada lapsehoiuteenust ja/või tugiisikuteenust.

Teenuse kirjeldus

Transporditeenus on SHS kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaalteenusena kirjeldatud sotsiaaltransporditeenus, mille eesmärk on korraldada puudega lastele sotsiaaltransporditeenust õppeasutusse sõitmiseks või avalike teenuste kasutamiseks.

Transporditeenus sisaldab:

- lapse vastuvõtmist saatjalt ja üleandmist saatjale;
- lapse sõidukisse ja sõidukist maha aitamist;
- lapse ja vajadusel abivahendi (nt ratastool) kinnitamist turvavööga;
- muudes tingimustes lepitakse kokku Teenuseosutajaga.

Transporditeenuse kasutamisel:

- on keelatud reisida sõidukijuhti ohustada võivas seisundis või ilma vajaliku saatjata;
- tohib lapse saatja sõidukisse siseneda ja sealt väljuda vaid koos kliendiga (lapsega) ning ei tohi reisida sõidukijuhti või teisi reisijaid ohustada võivas seisundis.

Teenuse osutamise aeg ja marsruut

Transporditeenust osutatakse üksnes raske ja sügava puudega lapsele ning vajadusel tema saatjale, kes vajab transporti lapsehoiuteenuse või tugiisikuteenuse kasutamiseks. Täpsem Teenuse marsruut ja ajad lepitakse eelnevalt kokku Teenuse saaja ja Teenuseosutaja vahel.

Transporditeenuse abil saab laps sõita:

- lapsehoiu- ja /või tugiisikuteenusele ja tagasi;
- koos tugiisikuga avalikele Teenustele (sh rehabilitatsiooniteenus, sotsiaalteenused, koolivälised sündmused, huvitegevus jms).